

УДК 342.92

Цьвок М. С., асистент кафедри адміністративного та інформаційного права ННІ права та психології НУ «Львівська політехніка»

Про інформаційну діяльність недержавних громадських організацій в Україні

У статті на основі праць вітчизняних науковців і нормативно-правових актів України висвітлено поняття та види інформаційної діяльності недержавних громадських організацій в Україні. Проаналізовано основні складові здійснення цієї діяльності. Визначено засоби здійснення інформаційної діяльності недержавних громадських організацій.

Ключові слова: недержавні громадські організації, інформаційна діяльність, інформація, інформаційно-комунікаційні технології.

В статье на основе работ отечественных ученых и нормативно-правовых актов Украины освещены понятие и виды информационной деятельности негосударственных общественных организаций в Украине. Проанализированы основные составляющие этой деятельности. Определены средства осуществления информационной деятельности негосударственных общественных организаций.

Ключевые слова: негосударственные общественные организации, информационная деятельность, информация, информационно-коммуникационные технологии.

On the basis of the works of native scholars and legal acts of Ukraine the article points out the concept and types of informational activity of non-governmental organizations in Ukraine. Main components of this activity are analyzed. Means of implementation of informational activity of non-governmental organizations are also determined.

Key words: Non-governmental organizations, informational activity, information, information and communication technologies.

Постановка проблеми. На сьогодні, у зв'язку з інтенсивним розвитком комунікаційних технологій, внесенням змін до чинного законодавства та прийняттям нових нормативно-правових актів України в інформаційній сфері, виникає необхідність вдосконалення інформаційної діяльності недержавних громадських організацій в Україні.

Стан дослідження. Висвітленням питання про інформаційну діяльність громадських організацій займалися науковці Л. Абрамов, Т. Азарова, Ю. Галустян, В. Головенько, С. Сілвер, М. Шевченко та інші, праці яких не втрачають своєї актуальності.

Слід звернути увагу на те, що С. Сілвер у своїй роботі «Як спілкуватися із засобами масової інформації: Посібник для громадських організацій» (2000 р.) дає рекомендації щодо спілкування недержавних громадських організацій з пресою та іншими засобами масової інформації, що є важливо для їх суспільного іміджу [1].

В. Головенько, Ю. Галустін та М. Шевченко у праці «Третій сектор в Україні: проблеми становлення» (2001 р.) висвітлюють проблеми реалізації інформаційних можливостей громадських об'єднань [2].

А. Абрамов та Т. Азарова у праці «Інформаційний компонент діяльності НДО» (2009 р.) звертають увагу на те, що невід'ємним компонентом існування та розвитку недержавної громадської організації є створення, виробництво й використання інформаційного потенціалу для забезпечення її життєдіяльності [3].

Хоча дані праці є вагомим внеском у розвиток інформаційної діяльності громадських організацій в Україні, однак на сьогодні відсутнє комплексне дослідження поняття, видів, способів та засобів здійснення інформаційної діяльності недержавними

громадськими організаціями в Україні.

Мета дослідження. Охарактеризувати інформаційну діяльність недержавних громадських організацій в Україні, її види та визначити способи і засоби її здійснення.

Виклад основного матеріалу. У країнах Заходу діяльність недержавних громадських організацій охоплює практично всі сфери життя людини — економіку, політику, науку, культуру, освіту. Діє розгалужена мережа молодіжних, професійних, дитячих, жіночих, ветеранських, релігійних, а також елітарних організацій-клубів, «мозкових центрів» (Think Tanks) та ін. Недержавні громадські організації створюють основу громадянського суспільства, є вирішальним стабілізуючим фактором, гарантом демократичного шляху розвитку [4, с. 34-35]. В Україні завдяки діяльності недержавних громадських організацій громадяни країни мають можливість користуватися перевагами демократичної системи, яка дає змогу кожному висловлювати та відстоювати свою думку й погляди [5, с. 86].

У словниковій та енциклопедичній літературі визначено, що «діяльність» — це: — застосування своєї праці до чого-небудь; функціонування, діяння органів живого організму; виявлення сили, енергії чого-небудь [6, с. 311]; — спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни [7, с. 389]; — заняття, праця (наукова, педагогічна діяльність); робота якихось органів, сил природи [8, с. 140]; — цілеспрямована активність, шляхом якої індивід та спільнота включаються в реальність (буття). Діяльність — процес, що актуалізує ставлення людини до світу, відповідає потребі і характеризується певним мотивом; необмежена, безкінечна множинність окремих дій та їхніх комплексів [9, с. 228]; — форма активності людини, що виявляється у цілеспрямованій зміні та перетворенні світу і людської свідомості [10, с. 109]; — застосування своєї праці до чого-небудь [11, с. 306].

Ми вважаємо, що широкий перелік тлумачень даного терміна характеризує динаміку його застосування для пояснення її буття у світі, праці, спрямованої на зміну та перетворення світу і людської свідомості.

Залежно від багатоманітності потреб людини і суспільства існують чітко окреслені види діяльності (духовна і матеріальна, виробнича, трудова і нетрудова тощо) [7, с. 389], серед яких ми виокремимо інформаційну діяльність, яка, як і будь-яка інша діяльність, спрямована на отримання інформації, способи її зберігання, передачі, обробки, інтерпретації, у відповідності зі специфікою предмета самої діяльності [3, с. 8].

Під терміном «інформаційна діяльність» розуміють процеси і процедури, які здійснюються при збиранні, обробці, збереженні, пошуку і розповсюдженні інформації, а також при формуванні інформаційного ресурсу та організації доступу до нього. Інформаційна діяльність призначена: сприяти забезпеченню прав громадян і організацій на безперешкодний доступ до необхідної їм інформації; мати можливість не тільки споживати, а й виробляти та поширювати інформацію; надавати можливість громадянам (і суспільству загалом) брати участь у процесах прийняття важливих політичних, соціальних і економічних рішень, а також контролювати діяльність владних структур будь-якого рівня [12, с. 103-104].

На думку І. Бачило, інформаційна діяльність — це професійна діяльність у галузі створення, збору, пошуку, накопичення, обробки, зберігання, надання, поширення, охорони та захисту інформаційних ресурсів, інформаційних технологій і використання засобів зв'язку, здійснювана в рамках правового статусу організації (юридичної особи, органу державної влади та місцевого самоврядування), персоналу цих суб'єктів відповідно до їх прав та обов'язків, а також дій фізичних осіб щодо задоволення потреб в інформації та засобах інформатизації при дотриманні законодавства [13, с. 158].

Стаття 12 Закону України «Про інформацію» визначала, що «інформаційна

діяльність — це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави, а її основними напрямками є політичний, економічний, соціальний, духовний, екологічний, науково-технічний, міжнародний тощо...». Держава декларувала гарантії свободи інформаційної діяльності в цих напрямках всім громадянам та юридичним особам в межах їх прав і свобод, функцій і повноважень (ст. 13 цього Закону) [14].

Однак Законом України від 13 січня 2011 р. «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» було повністю відредаговано Закон України «Про інформацію» [15], в результаті чого у чинному Законі України «Про інформацію» відсутні всі вищезгадані норми, а сам Закон регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації.

Ми вважаємо, що інформаційна діяльність недержавних громадських організацій — це сукупність дій, спрямованих на забезпечення інформаційних потреб і інтересів громадян, юридичних осіб, органів державної влади та місцевого самоврядування в межах їх прав і свобод, функцій та повноважень з використанням інформаційних ресурсів, інформаційних технологій та засобів зв'язку.

Беручи за основу п. 1 ст. 9 чинного Закону України «Про інформацію» (в редакції від 2 березня 2014 р.) [14] ми вважаємо, що видами інформаційної діяльності недержавних громадських організацій є створення, пошук, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона, захист та спростування інформації. Для кращого розуміння розтлумачимо ці терміни.

Створення інформації — це започаткування існування інформації, її окреслення та визначення [16, с. 1191].

Пошук інформації — в широкому розумінні — це основа пізнавальної діяльності людини в усіх її проявах, у вузькому розумінні — це систематичні процедури пошуку в організованих сховищах інформації: бібліотеках, архівах, довідниках, картотеках, що знаходяться в зібраннях фізичних документів, на носіях даних, у пам'яті комп'ютера [17, с. 179].

Збирання інформації — це отримання інформації з різних місць, від різних осіб, виявлення її яким-небудь способом, записування або запам'ятовування певних відомостей, матеріалів [16, с. 347].

Одержання інформації — це набуття, придбання, накопичення відповідних до чинного законодавства України документованої або публічно оголошеної інформації громадянами, юридичними особами або державою [18, с. 252].

Зберігання інформації — це забезпечення належного стану інформації та її матеріальних носіїв [18, с. 143], а також комплекс заходів, спрямований на забезпечення збереження повноти і цілісності сформованих масивів даних про сумнівні фінансові операції, створення і підтримання належних умов для їх використання, а також запобігання несанкціонованому доступу, поширенню і використанню [19, с. 177].

Використання інформації — це задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави [20, с. 59].

Поширення інформації — це процес розповсюдження, обнародування документованої або публічно оголошеної інформації, який реалізується в установленому законом порядку [21, с. 452].

Охорона інформації — це оберігання та забезпечення гарантій від руйнування та знищення інформації [16, с. 692].

Захист інформації — це сукупність організаційно-технічних заходів і правових норм для попередження завдання шкоди інтересам власника інформації або ав-

томатизованих систем і осіб, що користуються інформацією [17, с. 72]. Також захист інформації — це заходи, спрямовані на збереження інформації від небажаних наслідків дій, що навмисно або випадково призводять до модифікації, розкриття чи руйнування даних [18, с. 140-141].

Спростування інформації — це виконання редакцією друкованого органу масової інформації вимоги громадянина, юридичної особи або державного органу, а також їх законних представників опублікувати у тому самому органі масової інформації повідомлення про неправдивість поширених про них відомостей, що не відповідають дійсності або принижують їх честь і гідність [21, с. 452].

Ефективність використання вказаних видів інформаційної діяльності недержавних громадських інформацій визначається безперервним інформаційним зв'язком як з органами влади, так і з клієнтами, засобами масової інформації, бізнес-структурами та іншими організаціями [3, с. 15]. Для ефективного інформаційного обміну необхідна ясність, конкретність, недвозначність повідомлень, постійний контроль їхнього змісту, процесу передачі й прийому, а також дублювання усної інформації письмовою.

Недержавні громадські організації потребують виважених і розвинених комунікативних стратегій, які б дозволили, по-перше, задовольнити їх потребу в якісній і оперативній інформації, а по-друге, надати суспільству, окремим організаціям і громадянам максимально повні й вичерпні відомості про недержавні громадські організації, їх спеціалізацію, дислокацію і можливості. Успішність інформаційної діяльності недержавної громадської організації визначається її інформаційними можливостями [2, с. 158].

Ми вважаємо, що інформаційна діяльність недержавних громадських організацій в Україні складається із:

1) зовнішньої інформації — збирання та одержання інформації, яка поступає ззовні (зовнішнього середовища) від органів державної влади, органів місцевого і регіонального самоврядування про діяльність цих органів та прийняті ними рішення; громадськості про проблеми, які хвилюють громадян, а також про їх інтереси; інших недержавних громадських організацій про їх діяльність; засобів масової інформації, прес-служб тощо, які забезпечують поінформованість недержавних громадських організацій про участь громадян у управлінні державними справами та ін.;

2) внутрішньої інформації — накопичення і збереження отриманої ззовні інформації; аналіз інформації; поширення актуальної (потрібної для недержавної громадської організації) інформації; створення на основі наявної в організації інформації порад та консультацій щодо подальшої діяльності організації; зберігання, використання інформації;

3) інформації, яка виходить назовні (у зовнішнє середовище) — поширення інформації про недержавну громадську організацію та її діяльність у зовнішнє (навколишнє) середовище.

Недержавні громадські організації повинні володіти точними даними для того, щоб спростувати неправильні відомості, поінформувати громадськість або забезпечити громадську підтримку з певної проблеми. Від інформації чи планів на майбутнє мало користі, якщо немає змоги повідомити про них громадськість [1, с. 5].

Недержавні громадські організації інформують про свою діяльність та проблемні питання органи державної влади, органи місцевого і регіонального самоврядування, громадськість, інші недержавні громадські організації тощо шляхом видання брошур, проблемних інформаційних довідників, матеріалів науково-практичних конференцій,

через засоби масової інформації недержавних громадських організацій та ін.

Також недержавні громадські організації можуть їх інформувати про існування відповідної організації, її структуру, організаційні, технічні і творчі можливості, умови надання послуг, місце розташування та координати контактних осіб, а також постачання інформації потенційним і реальним партнерам та спонсорам. Таке інформування формує сприятливу для організації громадську думку [2, с. 159].

Інформаційна діяльність недержавних громадських організацій проводиться за допомогою засобів інформаційної взаємодії цих організацій із громадськістю, які забезпечують їм доступ до інформаційних ресурсів і засновані на відповідних інформаційних технологіях, що включають програмно-технічні засоби й організаційно-нормативні документи [22, с. 13].

Інформаційно-комунікаційні технології надають змогу недержавним громадським організаціям не обмежуватися лише можливістю обмінюватися інформацією та провадити широкомасштабні дискусії, а й створюють особливі можливості для таких організацій [23, с. 12].

Технологія зв'язків з громадськістю передбачає використання різних засобів комунікації: програми телебачення чи радіотрансляції, інформаційний стенд, листівка, бюлетень, «гарячий телефон», неформальні зустрічі, відповіді на питання і запити, прийоми, наради, відвідування робочих місць, а також Інтернет, відео-конференції, [24, с. 66], списки розсилки інформації, які дозволяють спілкуватися так часто, як це необхідно, та залучати до процесу комунікації нових учасників, допомагають подолати бар'єри, які заважають спілкуванню [23, с. 12], а також інші візуальні та реальні технології.

Інформаційно-комунікаційні технології допомагають різним людям мати однаковий обсяг інформації та знань і забезпечують не лише ефективну співпрацю, але й розвиток демократії [23, с. 12].

Правовому та організаційному забезпеченню інформаційної діяльності недержавних громадських організацій сприяють також окремі нормативно-правові акти України.

З метою поліпшення забезпечення конституційного права громадян у інформаційній сфері, а також реалізації Закону України від 2 жовтня 1992 р. «Про інформацію» [14] і Закону України від 23 вересня 1997 р. «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» [25] та інших законодавчих актів Президентом України було видано Розпорядження від 5 жовтня 1998 р. «Про додаткові заходи щодо поліпшення інформаційної діяльності» [26]. Зокрема Кабінету Міністрів України було доручено «затвердити План заходів щодо розвитку інформаційної інфраструктури у регіонах України, спрямованих на забезпечення прав та інтересів громадян у сфері інформації, поліпшення організаційної та фінансової підтримки засобів масової інформації в областях і районах...».

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. схвалено Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні [27], правовою основою розроблення та реалізації якої є Конституція України та Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [28], інші законодавчі акти, які сприяють правовому забезпеченню інформаційної діяльності недержавних громадських організацій в Україні.

Висновки. Отже, розвиток інформаційної діяльності недержавних громадських організацій сприяє становленню інформаційного суспільства в Україні. Однак слід

звернути увагу на те, що на сьогодні чинним законодавством України комплексно не врегульовано питання інформаційної діяльності недержавних громадських організацій, також потребує підвищення ефективності й сам процес отримання та використання достовірної інформації недержавними громадськими організаціями.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Як спілкуватися із засобами масової інформації: Посібник для громадських організацій. За ред. Сари Сілвер. Укр. ред. О. Сидоренка. — 2-ге вид. — К.: Центр інновацій та розвитку, 2000. — 90 с.
2. Третій сектор в Україні: проблеми становлення / М.Ф. Шевченко (кер. авт. кол.), В.А. Головенько, Ю.М. Галустьян та ін. — К.: Український інститут соціальних досліджень, 2001. — 173 с.
3. Абрамов Л.К., Азарова Т.В. Інформаційний компонент діяльності НДО. — Кіровоград: ІСКМ, 2009 — 80 с.
4. Кобилянська Л., Гуляєва М. Організаційно-правові основи діяльності неурядових організацій: навч.-метод. посібник // Л. Кобилянська, М. Гуляєва. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. — 168 с.
5. Кравчук В.М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти): Монографія. — Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2011. — 260 с.
6. Словник української мови. Том другий. Г-Ж. Видавництво «Наукова думка». Київ, 1971. — 550 с.
7. Українська Радянська Енциклопедія / Том 3. Гердан — Електрографія. Вид. друге. — К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1979. — 551 с.
8. Ожегов С.И. Словарь русского языка: Ок. 57 000 слов / Под ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. — 18-е изд., стереотип. — М.: Рус. яз., 1986. — 797 с.
9. Загнітко А.П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4 т. Т. 1 / А.П. Загнітко. — Донецьк: ДонУ, 2012. — 402 с.
10. Соціологічна енциклопедія / Укладач В.Г. Городяненко. — К.: Академвидав, 2008. — 456 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
12. Економіка від А до Я: Понятійно-термінол. слов. / О.В. Куроченко, М.А. Колнов, В.П. Сладкевич та ін. — К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 368 с.
13. Бачило И.Л. Информационное право: основы практической информатики. Учебное пособие. — М., 2001. — 352 с.
14. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відом. Верх. Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.
15. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2938-VI // Відом. Верх. Ради України. — 2011. — № 32. — Ст. 313.
16. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. — 1440 с.
17. Калюжний В.В. Інтелектуальна власність в інноваційній діяльності. Словник-довідник термінів та визначень: [навчальний термінологічний посібник]. — Луганськ: Вид-во «Ноулдж», 2013. — 264 с.
18. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / Упорядники: Богачова О.В., Винокуров К.С., Крусь Ю.І., Менюк О.А., Менюк С.А.; відповідальні редактори — Сіренко В.Ф., Станік С.Р. : К.: «Оріяни», 1999. — 502 с.
19. Гаєвець М.В. Термінологічний словник-довідник з цивільного законодавства / Упорядники: Гаєвець М.В., Горіславська І.В., Канарик Ю.С., Науменко В.В., Паськова Л.О., Поліно Н.А., Шевчук О.В.; За заг. ред.: д.ю.н. Світличного О.П. — К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2013. — 602 с.
20. Словник законодавчих термінів. — К.: Вид. «Основа», 2000. — 608 с.
21. Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт: В.К. Гіжевський, В.В. Головаченко... В.С. Ковальський (кер.) та ін. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 528 с.
22. Суспільство, людина, право: сучасні дослідження актуальних проблем: монографія / О.Г. Данильчан,

- О.П. Дзьобань, С.Б. Жданенко та ін. ; за ред. О.Г. Данильяна. — Х.: Право, 2014. — 392 с.
23. Інформаційно-комунікаційні технології для мереж громадських організацій. — К., 2003. — 13 с.
24. Загорський В.С. Взаємовідносини місцевих органів влади з громадськістю [Текст] : навч. посіб. / В.С. Загорський, А.Й. Серант, Л.М. Усаченко. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. — 192 с.
25. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР // Відом. Верх. Ради України. — 1997. — № 49. — Ст. 299.
26. Про додаткові заходи щодо поліпшення інформаційної діяльності: Розпорядження Президента України від 05 жовтня 1998 р. № 514/98-рп // Урядовий кур'єр. — 1998. — 15 жовтня.
27. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р // Урядовий кур'єр. — 2013. — 13 червня. — № 105.
28. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V // Відом. Верх. Ради України. — 2007. — № 12. — Ст. 102.

УДК 342.95 : 629.4

Тимчишин Т. М., старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін ЛьвДУВС, к.ю.н.

Адміністративно-правові форми та методи протидії правопорушенням на залізничному транспорті

Стаття присвячена дослідженню форм та методів протидії правопорушенням на залізничному транспорті. Досліджується їх поняття, мета, зміст, види, характерні риси. Проводиться теоретичний аналіз способів впливу на суб'єкти та об'єкти протидії. Особлива увага приділяється адміністративно-правовому аналізу понять переконання та примусу.

Ключові слова: залізничний транспорт, протидія, форми, методи, державна політика, переконання, примус.

Статья посвящена исследованным форм и методов противодействия правонарушениям на железнодорожном транспорте. Исследуется их понятие, цель, содержание, виды, характерные черты. Проводится теоретический анализ способов воздействия на субъекты и объекты противодействия. Особое внимание уделяется административно-правовому анализу понятий убеждения и принуждения.

Ключевые слова: железнодорожный транспорт, противодействие, формы, методы, государственная политика, убеждение, принуждение.

This article is dedicated to the research of forms and methods of counteracting offenses on the railway transport. We study their concept, purpose, content, types and peculiarities. We conduct a theoretical analysis of ways to influence the subjects and objects of counteracting. Special attention is paid to administrative and legal analysis of the concepts of persuasion and coercion.

Key words: railway transport, counteracting, forms, methods, public policy, persuasion, coercion.

Постановка проблеми. Складовою частиною транспортної системи країни є залізничний транспорт, який забезпечує її внутрішні та зовнішні транспортно-економічні зв'язки, а також потреби населення у перевезеннях.

Досліджуючи, суть такого питання як: стан, який склався у правовій теорії та